

Ismeretlen BUDAPEST

A várbeli pincebarlangok

A pár esztendő óta fokozott mértékben megindult magyar műemlékvédelem nem hagyta figyelmen kívül az annyiszor vitatott, leszólt és felmagasztalt, de soha eddig komolyan és alaposan fel nem dolgozott budavári pincéket sem. A nemrégiben befejeződött kutatómunkák végre a valóságnak megfelelően iparkodnak megállapítani azoknak a budai pincéknek a rendeltetését, amelyekről szinte kőtetekre menő cikkeket írtak össze az utolsó tiz esztendőben. Egyes források hallatlan méretű földalatti lovagtermekről, templomokról és palotákról szállították a híreket, melyek százszorosán megnövekedve terjedtek el a laikus közönség körében és egy minden komolyabb alapot nélkülöző neo-romantikát varázsoltak elő a Vár és kapcsolt részeinek lakói között.

Házmesterek meséi a budai pincékről

Hiszen a legtöbb várbeli házmester főjövendelmi forrása a ház alatt huzódó török alagutak meséje volt, melyekről óraszám tudtak regélni a busás borralalót ígérő pesti polgároknak. Mikor azonban a „csodálatosan” kiképzett alsó helyiségek bemutatására került volna sor, akkor vagy nem került elő a hármaspince kulcsa, vagy pedig „éppen tegnap falazták el a titokzatos öreg titokzatos szóját”, nehogy rablók vagy betörők háborgassák a házbelieliek és a pincékben nyugvó lovagok álmát. A nyári uborkaszезónban pedig majd minden esztendőben hatalmas helyszíni tudósítások jelentek meg a szenzációt hajhászó képeslapokban és háborzongatóan eredeti felvételek rémitgették a laikus olvasókat. Midőn egyszer éppen a fentemlített komoly barlangkutató társasággal lent jártam valamelyik budai pincében, akkor a hozzánk csatlakozó derék házfelügyelő sokatmondóan magyarázta a pincefalba vájt mélyedések jelentőségét és suttogó hangon közölte velünk, hogy az üregekben valamikor a budai papok rabjai singlödtek. Mikor aztán minden kétséget kizáróan megállapítottuk, hogy a mélyedések hatalmas boroshordók számára készültek, — amit egyébként az épen maradt hordótalpfák is bizonyítottak — akkor a derék házmester szinte magából kikelten tiltakozott az ellen, hogy szavaiban kételkedni merjünk, mert ő majd husz esztendő óta őrzi az épületet és így csakis ő tudhatja azok hajdani hivatását, amit viszont husz év előtti elődje mesélt el neki.

Természetes, azonban, hogy vannak olyan földalatti helyiségek is, melyek faragott kőből készült falakat és diszítéseket viselnek magukon és amelyek az elég sűrűn előforduló ostromok alkalmával szolgáltak menedékkül a budai házak lakóinak. (Uri-utca 70. Országház-utca 24, Disz-tér 10, Tárnok-utca 2, 5, stb.) Ezeknek a helyiségeknek azonban igazi hivatásuk mégis csak az volt, hogy a jómódu budai polgárok és kereskedők raktáraként szolgáljon és hogy bennük helyezték el azokat a nagyszerű borokat, amelyeket valamikor a felső Krisztinaváros és a Sas-hegy lejtőin szüreteltek.

A pincék feltárása

A budai Vár pincéinek és alagutjainak teljes feltárását csak nemrégiben fejezte be Kadic Ottokár főgeológus, aki most elkészült jelentésében szakszerű feldolgozásban ismerteti ezeket a földalatti üregeket. Érdekes jelentésének az elején a következőket írja: „Mikor azután a budai szőlők elpusztultak és a bortermés is hanyatlani kezdett, akkor a várbeli pincék is elvesztették egykori jelentőségüket. Az a kevés bor, amelyet a gazda megmaradt szőlőjében évenként termelt, a felső kézipincében is kényelmesen elfért. A török pincéket ma már senki sem használja, ezek feleslegessé váltak, sőt mint feleslegesnek tartott üregeket szeméttel és építkezési törmelékkel töltik meg és ezzel ezeket a legendás történelmi helyeket évről-évre jobban pusztítják, a még üresen maradtakat pedig a kivirágzott penész, salétrom, pókháló és a feledés leple borítja be. A tudomány teljesen elhanyagolta ezeket a rendkívül érdekes üregeket. Egy-két szakdolgozaton kívül, amely mellesleg a várbeli üregeket is megemlíti, sem földtani, sem történelmi munka nincs, amely azokkal behatóan foglalkozna.”

A neves magyar geológus jelentéséből megtudjuk, hogy a szóban levő pincék nagyrésze mésztufában természetesen keletkezett üregek, melyeket azután a történelmi időkben kibővítettek és helyenként aláfalaztak. A végzett kutatás kiderítette, hogy a várbeli pincebarlangoknak tudományos honvédelmi és idegenforgalmi jelentőségük van és így fokozott mértékben megérdemlik, hogy legalább részleteiben feltárják és a nyilvánosság számára megközelíthetővé tegyék azokat. Az u. n. török pincék leginkább barlangtani szempontból érdekesek, mivel két-három emelet magasságban fekszenek egymás felett. Ezek a „török pincék” azonban majdnem mind természetes eredetűek és az emberi kéz csak alárendelt szerepet játszott azok megteremtésében. A

mésztufa-barlangokat a hajdani tulajdonosok lépcsős lejárattal kötötték össze a felső pincével és legtöbbjük oldalait ki is falazták. A várbeli barlangokon kívül Magyarországon csak a lillafüredi Anna-barlang mésztufaképződésű és így különösen értékesek a feltárt budai üregek. Kadic Ottokár szerint ezek a barlangok még honvédelmi szempontokból is fontosak, mivel egy esetleges légi támadás esetében igen jó szolgálatot tehetnek a főváros lakosságának. Uta jelentésében Ausztria, Olaszország és Csehország barlangjaira, melyek mind a katonaság kezelésében vannak. Tudományos és honvédelmi érdekek mellett azonban a várhegyi pincebarlangok, mint értékes természeti látványosságok is nagy jelentőséggel bírnak, úgy a nagyközönség, mint idegenforgalom szempontjából és azért szükséges azok feltárása, mivel Európa egyik legérdekesebb, természetes földalatti városát mutatná be a Budán megforduló idegeneknek.

Fiala Ferenc.